

Nu, wij hebben in 't geheel niet gehuild. Wel geschreeuwd en gelachen, toen we eenmaal op het strand waren, het mooiste strand van de heele wereld.

In Domburg, Scheveningen, Zandvoort en zelfs op Texel weet je altijd, dat achter de horizon, en niet eens zoo heel ver, weer Engeland ligt, maar hier op Terschelling is geen overkant, je kijkt regelrecht de wereld uit over de Noordpool heen. Hoe wit is hier het zand, hoe helder het water. De Westewind woei evenwijdig aan de kust; wij zetten aangespoelde blikjes op hun kant en die werden dan door de wind mijlen ver voortgerold met groote snelheid. Wij juttten verscheidene flesschen, stokken, kurken, blokjes en een heel dikke kaars en werden allemaal behoorlijk nat bij het hooger ophalen van een aangespoelde kist, waarin ten slotte niets anders zat dan wit zand. Maar ik had een paar dagen geleden op Texel nog dubloenen gekocht van de Lutine, het millioenenschip, dat honderd jaar geleden voor Terschelling gestrand is en waarvan we den vorigen avond in 't boekje hadden gelezen. En nu liepen wij nog een mijl 't strand langs, om ook schatten te vinden, maar het bleef bij de leege flesschen.

Toen weer de duinen door, recht uit recht aan op het baak van de reddingsboot af, door kale vlakten en barre duinen, totdat we bij een vriendelijke hoeve onder schaduwwijk geboomte ons trouwe vier-span vonden, dat ons evenals den vorigen dag weer allergezelligst langzaam naar ons hoofdkwartier terugvoerde.

JAC. P. TH.

(Wordt vervolgd).

IMKEREN.

Het zwermen.

Het is begin Mei. Uw volk heeft zich naar wensch ontwikkeld. Raat na raat is met broed bezet geworden; wat mede te danken was aan uwe oordeelkundige tusschenplaatsing van nieuwe raampjes (zie vorige artikels!).

Stampvol jonge, gezonde bijen is de woning. De wekelijksche inspectie wordt zelfs ietwat moeilijk, zóó zitten tusschen iedere twee raten de immen opgepropt.

Nu ziet ge uw kast weer eens na en ge ontwaart iets bizonders. Aan den onderkant van een paar raten hebben de bijen grootere cellen gebouwd; flinke, ruime zeshoeken. In sommige ervan liggen eitjes ook; hier en daar zelfs al larven, die veel grooter zijn dan die, welke ge in de normale cellen vindt.

Het is darrenbroed en die groote zeshoeken zijn darrenwieg.

Ge hebt in uw raampjes heele vellen kunstraat gebruikt; en daarop staan reeds zeshoekjes gedrukt van de grootte

van werkstercellen. Het kost uw immen nu nog al wat moeite, op die grondslagen toch de grootere darrenwoningen op te trekken. Vandaar dat ge veel minder darrenbouw krijgt met heele vellen kunstraat dan uw buurman, die slechts smalle reepjes „voorbouw” in de raampjes gaf. Die krijgt raten met driekwart darrencellen. En dat is te veel. Hier komt alweer een voordeel van uw kunstraat uit.

Zoo omstreeks begin Mei bemerkt ge nog een van de gewone regelen der bijen-architectuur afwijkende bouwerij. Ook al onder aan de raten of aan de zijkanen, zelden middenop de raat, ziet ge een aantal wasgewrochten hangen, die wel wat hebben van een kleinen vingerhoed of eikeldop, met de opening naar beneden. Die wassen vingerhoedjes zijn koninginncellen.

Dan wil uw volk gaan „zwermen”.

Laat ge nu uw beestjes stil begaan, dan zal er het volgende geschieden:

Nadat al heel wat groote, brommend-gonzende darren, mannetjes, gekweekt zijn, worden in de koninginncellen eitjes gedeponeerd. Deze verschillen in niets van de gewone werkbij-eitjes; maar door ruimere woning en krachtiger voeding weten de werksters ze tot volkomen wijfjes koninginnen, op te kweken.

Als zoo'n nieuwe koningin op 't uitkomen staat, loopt het anders zoo kranig geregelde werkplan der immen in de war; ja, er wordt geluierd, gestaakt. Het heele volkje is onrustig, zenuwachtig, en arbeidt ongeregeld: de „zwermkoorts” heeft hen te pakken.

Daar komt op een prachtige, warmen dag in Mei of begin Juni scheiding in de zoo eensgezinde eskadrons van ijverig arbeidenden aan één doel. Vreemde tooneelen zijn afgespeeld in 't duister inwendige der woning; vreemde geluiden zijn er vernomen. Een jonge koningin heeft hare cel verlaten. Haar oude moeder duldt echter geen mededingster en de anders zoo vreedzame gaat nu met kromgebogen, fellen angel haar eigen kind, de jonge koningin, te lijf. Daar schaart zich echter een kring van moedige, jonge werksters om de jeugdige bedreigde. Met den noodigen eerbied, maar onverbiddelijk, wordt de oude moeder verhinderd, haar koninklijke telg te doorsteken. Een en andermaal echter probeert ze den verdedigenden kring te doorbreken; dan, het gaat niet, de oude moeder geeft het op. Maar blijven kan ze niet, waar ze niet meer als eenige, moeder geëerd wordt. Straks immers zal ook haar dochter haar deel in de taak der voortplanting eischen.

De oude moeder zal voor haar nakomelinge wijken.

Reeds is de vreedzame rust van 't nijvere bijenvolk verstoord. Twee kampen vormen zich. De jeugdigen scharen zich om de jonge koningin, die ook moeder worden wil; maar de ouderen omstuwen haar, die hen het leven schonk en storten zich met haar naar den uitgang van 't huis; zoo lang hun onbetwist eigendom; nu het vrijwillig verlatend.

Bij drommen storten de bijen het vlieggat uit. Eenige oogenblikken gonzen de duizenden vroolijk in de lucht vóór de woning. Dan schijnen ze plotseling een doel te hebben: de oude koningin heeft zich op korten afstand gezet op een boontak, de gansche zwerm vliegt aan op dezelfde plek en na een paar minuten hangt alles bijeen aan den tak, als één groote, levende druiventros.

Nee, wees niet angstig. Kom gerust onbeschermd naderbij, om dien klomp van glimmende vleugels en bruine lichamen nader te bezien. Zwermbijen steken zelden of nooit. Er zijn voorbeelden bekend van imkers, die de koningin van een aftrekkenden zwerm op hun blooten arm zetten, en de gansche troep verzamelde zich er onderaan zonder hem leed te doen.

Zoo'n eerste zwerm trekt altijd af rond den middag.

Maar reeds vroeger heeft de troep „speurbijen” uitgezonden, om een geschikte nieuwe verblijfplaats op te zoeken. En, indien ge niet ingrijpt, vliegt de gansche zwerm dan ook vóór den avond weg naar den uitverkoren hollen boom, een gat in den grond of zoo iets, om daar een nieuw koninkrijk te stichten.

Ge wilt echter liever zelf profijt van uw zwerm hebben, daarom laat ge het zoover niet komen, dat ze er vandoor gaan, maar ge brengt ze in een nieuwe woning over. Heel eenvoudig gaat dit, als ge de kast onder de tros, nadat die goed aangevlogen is, plaatst en de bijen er dan in opvangt door een flinken ruk aan den tak te geven.

Kunt ge deze manier bezwaarlijk toepassen, dan „schept” ge den zwerm op dezelfde wijze in een „kieps”, een ondiepen korf. Zijn de bijen er voor vijf achtste in, dan zet of hangt ge de kieps op de plaats, waar de zwerm hing en de rondvliegende voegen er zich spoedig bij. Geschiedt dit laatste echter niet, dan hadt ge de koningin niet in de kieps; de bijen verzamelen zich weer rondom haar en daarna moet ge de bewerking nog eens, maar nu met meer oplettenheid herhalen.

Soms zitten de bijen erg lastig; bijvoorbeeld in struikgewas, rondom een stam of vrij hoog in een boom. Dit laatste is bij eerste zwermen echter zelden het geval: de oude koningin is niet meer zoo'n heldin in 't hoog vliegen.

Om een zwerm uit struikgewas of van een meer verborgen plaats te bemachtigen, moet ge met een lepel zooveel mogelijk bijen in uw kieps scheppen, of met een veer er in vegen. Hebt ge de koningin, dan volgt de rest vanzelf.

Zijn de bijen nu goed „aangevlogen” in de kieps, dan brengt ge ze zoo gauw mogelijk over in de voor hen gereedstaande nieuwe woning. Hoè dat geschiedt, vertelde ik u vroeger reeds.

Grijpt ge nu nog niet in de huishouding der kast in, waar deze zwerm aftrok, dan kan ongeveer een week daarna een tweede zwerm afkomen, later zelfs nog meerdere. Maar dat is eer schade dan voordeel, waarover straks.

In het begin zei ik: zóó geschiedt het, wanneer ge uw bijtjes stil laat begaan. Wie ouderwetsche strookorven houdt, kan aan dat meermalen zwermen werkelijk weinig of niets doen; wij kastenimkers echter hebben door onzen bouw de immen geheel in onze macht. We kunnen zwermen maken, wanneer we willen en ook het zwermen geheel of gedeeltelijk voorkomen.

Nu is het aantal methoden, die daarbij kunnen worden toegepast, legio. En in de praktijk der beroeps-imkers komt daar nog heel wat meer bij kijken.

Ik zal echter bij het volgende van twee gedachten uitgaan, ter wille van mijn lezers amateur-imkers:

1°. Ge wilt door zwermen het aantal uwer volken vermeerderen; of

2°. ge wenscht door gebrek aan ruimte of anderszins geen uitbreiding uwer liefhebberij.

Hierbij mag ik nog wel even herinneren, wat ik reeds vroeger schreef: het is sterk aan te raden, er twee volken op na te houden, dat is veel beter dan één enkel.

1°. Volksvermeerdering.

Vliegt een zwerm, zooals ik boven beschreef, geheel uit eigen beweging af, dan spreekt men van een „natuurzwerm.” Zoo'n natuurzwerm heeft meer dan één ding tegen zich. Vooreerst is het opvangen wel eens lastig; heel zelden gaat hij ook wel eens de lucht in en is dan verloren, als tenminste met water spuiten of lawaai maken niet helpen wil. Ook kan het voorkomen, dat ge om de eigenaardige plaats uwer bijenkast geen natuurzwermen kunt afwachten. Er zijn ook dak- en goot-imkers!

Wilt en kunt ge echter toch den eersten zwerm uit zichzelf laten afkomen, dan zou ik u raden, in elk geval een tweeden zwerm te voorkomen, die berooft in de meeste gevallen uw oude volk van te veel bijen. Is de eerste zwerm afgevlogen, dan moet ge de raten der oude kast nauwkeurig onderzoeken en alle nog aanwezige koninginncellen of „moerdoppen” wegsnijden, nadat ge de aanwezigheid eener jonge koningin geconstateerd hebt.

Indien ge nu geen natuurzwermen wilt, dan maakt ge een „kunstzwerm” of een „aflegger”. Dat kan op heel wat manieren gebeuren; laat ik u van ééne enkele beproefde en vrij eenvoudige wijze wat meer vertellen.

Is uw volk „zwermrijp”, d.w.z. zeer talrijk en voorzien van reeds of bijna verzegelde koninginncellen, dan opent ge op een mooien vliegtag uw kast. Een nieuwe leegte woning zet ge onder uw bereik en daarin hangt ge het raampje, waarop zich de oude koningin bevindt. Het broed in die raat en de er op zittende bijen gaan natuurlijk mee over. Zorg er echter voor, eventueel aanwezige koninginncellen weg te snijden. Vul de nieuwe woning nu verder aan met raampjes kunstraat en zet haar op de standplaats van 't oude volk, dat ge een eind verder opschuift. In deze oude kast snijdt ge alle koninginncellen op de mooiste na weg en sluit haar weer, na op de plaats der uitgenomen raat een raampje met kunstraat gezet te hebben.

De oudste bijen vliegen nu uit de oude woning, maar keeren geleid door hun verwonderlijken plaatszin terug naar de plaats, waar ze dat gewend zijn. Daar staat echter de nieuwe woning; ze kruipen 't vleggat in en vormen zoo met de koningin een zwerm, juist zooals 't zonder ingrijpen van uw kant zou gegaan zijn.

De verplaatste oude kast verliest zodoende al hare vlieg-bijen: honing-, stuifmeel- en waterhaalsters. Daarom is 't aan te raden in deze woning een raat te hangen, in welke cellen ge zuiver water hebt gedruppeld. Dan hebben ze daarbinnen voor den eersten tijd genoeg. Spoedig gaan er van de jonge bijen zelf op dracht uit; ze keeren echter niet terug naar de andere woning, omdat ze die plaats niet kennen, maar naar hun eigene, die ze verlieten. Bij mooi weer zal ook het talrijke broed honderden nieuwe bijtjes leveren. De koningin ontpopt zich; houdt, door darren omzoemd, haar bruiloftsvlucht hoog in de blauwe zomerzonnelucht en begint weldra haar moederlijke taak.

2°. Geen volksvermeerdering.

Zoo eenvoudig als het, bij eenigszins handig optreden, is, een kunstzwerm te maken, zoo moeilijk is het, het zwermen absoluut te voorkomen, wanneer de „zwermkoorts” eenmaal een volk heeft aangetast.

Nu meent ge misschien, dat het eenvoudigste middel is: steeds de koninginncellen weg te snijden. En 't is zoo; in verreweg de meeste gevallen voorkomt deze handelwijze het zwermen. Maar ze heeft ook haar tegen. Vooreerst verspillen de bijen dan heel wat kostelijken tijd en was aan het steeds weer opbouwen der koninginncellen. Waarbij nog komt, dat ze deze bij uwe herhaalde tegenwerking, wel eens op zoo vreemde plaatsen vasthechten, dat ze bij het nazien der kast, aan uwe opmerkzaamheid ontsnappen en... op een goeden dag vliegt er tòch een zwerm af.

Maar ook maakt uw tegenwerking de volken lui (ontmoedigd is misschien een beter woord), kribbig en daardoor lastig te behandelen. Het kweken van broed, het honing en stuifmeel halen gaat een slakkengang; het werken haalt niet bij dat van een pas opgevangen zwerm. Matig zwermen schijnt nu eenmaal een behoefte voor uw volkje, wil de ijver en werklust er in blijven.

Maar ge kunt twee vliegen in één klap slaan door uw beestjes op de volgende wijze te verlokken:

Den eersten zwerm laat ge gewoon afkomen en vangt hem op in een wijde kieps of korf. Die zet ge tot den avond in de schaduw weg, met een dunnen doek gesloten; niet op den doek, maar schuin, tegen een muur bij voorbeeld, om uw beestjes lucht te laten.

Van uw kast onderzoekt ge, na 't aftrekken van den zwerm, raampje voor raampje zeer nauwkeurig. Vindt ge een jonge koningin, dan laat ge die er in, anders den mooisten „moerdop”, alle andere koninginncellen verwijderd ge.

's Avonds zoekt ge uit uw kieps met den zwerm de koningin en neemt die weg. De bijen zelf stort ge op de bekende wijze vóór de vliegplank uit en de heele zwerm trekt het vlieggat in zonder steornis.

Uw bijtjes bezitten nu een jonge koningin, die, hopen we, spoedig bevrucht zal zijn en daarenboven hebben ze aan hnn zwermrust kunnen voldoen. Het werk wordt nu met prijslijken ijver hervat en spoedig zult ge verwonderd staan over wat zulk een reuzenvolk wel kan binnenhalen.

Zijt ge echter verhinderd den eersten natuurzwerm te laten afvliegen en wilt ge toch geen volksvermeerdering, dan moet ge maar uw troost zoeken in het wegsnijden der „moerdoppen.”

Is echter uw koningin al twee, hoogstens drie zomers oud, dan is 't geraden, haar nu door een jonge te vervangen en ge behoudt dus, na 't uitvangen der koningin, de mooiste cel. In 't oog houdend, dat een der oorzaken van de zwermrust ook is: plaatsgebrek, kunt ge, in dat geval ook voor flinke ruimte zorgen. Zet dus, als 't om 't weer maar even kan, uw opzetkastje op de broedraten. Is 't broedruim overvol met bijen, dan kunt ge een tweede broedkamer, voorzien van kunstraat, onder de eerste plaatsen. Dat geeft flinke ruimtevermeerdering. De koningin gaat de leegte raten met eieren bezetten, de werkbijtjes hebben weer handen vol werk en vergeten zoodoende het zwermen vaak.

Ook door het werken met een hoog aangebracht vlieggat beweren sommige imkers schitterende resultaten te hebben bereikt, mede wat het voorkomen van zwermen betreft. Dienaangaande moet ge maar eens proeven doen met de noodige voorzichtigheid. Bij koel weer toch is het geraden zoo'n hooggeplaatst vlieggat weer te sluiten, daar anders de warme lucht, zoo noodig voor de ontwikkeling van het broed, er uit zou ontwijken.

Zijn nu dit jaar uw jonge volken op dreef, dan zijn we te zamen, schrijver en lezers, weer even ver als aan 't begin mijner artikelen. Dan herhaalt de historie der nijvere immen zich weer van voren afaan.

Vervelen doet die geschiedenis echter nooit; omdat ze zoo uiterst belangwekkend is. En ieder nieuw volkje, dat ge met zorg verpleegt, voor allerlei gevaren tracht te behoeden, ja waaraan ge bij uw dagelijkschen arbeid denkt als aan een afzonderlijk kleinood, zal u weer over andere voorvallen te denken geven uit het zoo mysterieuse leven der kleine, nijvere bijtjes.

C. H. J. RAAD.

Hilversum, Maart '06.

APRIL.

April beteekent immers openingsmaand? Nu openen zich alle knoppen en alles komt in 't groene kleed.

Wel hebben we reeds midden in den winter twijgen afgesneden en binnenshuis in water gezet, om vooraf reeds te genieten, maar zelfs met de beste zorgen ontwikkelen die zich niet half zoo mooi als wat nu in de vrije natuur te voorschijn komt. En iedere soort heeft zijn eigen manier van knop-ontwikkeling, de eene al mooier dan de andere en alle doelmatig.

Telkens rijst de vraag: waartoe al die verscheidenheid? Hoe kan 't, dat de knoppen van vleugelnoot en wollige sneeuwbal, van vlier en kamperfoelie zonder eenige beschutting den winter doorkomen, terwijl die van eik en kastanje in dubbele en driedubbele hulsels zijn ingepakt?

Iep.

En op hoe verschillende manieren komen uit de knoppen de bebladerde twijgen te voorschijn: sommige voetje voor voetje, den knop rekkend totdat hij twee, drie maal zoo lang is als in den winter, andere plotseling, de knopschubben ineens afwerpend en dan zonder eenige beschutting in den killen, drogen voorjaarsnacht.

Tegelijk met het nieuwe groen komen de insecten, die zich ermee voeden en deze worden op de voet gevolgd door de spitsbekkige vogels.

Het voorjaar van 1906 is een laat voorjaar. Maart heeft zijn belofte niet gehouden, de tjiptaf kwam eerst in de laatste week, de fltis deed zich in 't geheel niet hooren, dus Paschen heeft veel goed te maken. Eerst als de derde Aprilweek ons de nachtegaal en de koekoek brengt, zijn we weer gelijk. Dan zijn de zwaluwen en de roodstaartjes al aangekomen en dan durven wij voor den eersten Mei ook nog wel de vliegenvangers te verwachten en de voorhoede der spotvogels en karekieten.

De zanglijsters en merels, de roodborstjes en natuurlijk